

Forord

I USA og i flere europeiske land er det utviklet materiell der også hørende foreldre med hørende barn (0 – 2 år) kan lære seg enkle tegn for å kunne kommunisere med sine barn så tidlig som mulig. Formålet er at foreldre kan prate med barna sine med tegn og tale før barnet utvikler talespråk. Miljøet i – og utenfor døvemiljøet har etterspurt slik materiale på norsk, da flere og flere kjenner til at det finnes tilsvarende materiell i utlandet. I USA har ”Babysign” blitt populært, noe vi håper og tror også vil bli i Norge. Boken vil også være et bidrag til å øke samfunnets kjennskap til tegnspråk og døves kultur.

Vi har laget en bok med 99 tegnede illustrasjoner for de ordene på tegn som er mest brukt i kommunikasjon med småbarn.

Prosjektet ble påbegynt i mai 2009 og avsluttet i januar 2010. Distribusjonen av boken vil starte opp i mars 2010.

Vi retter en takk for hjelpen vi fikk av Pinnelien barnehage og Nubben barnehage for innspill til hvilke ord boken skulle ha, samt en takk for verdifulle innspill fra oppvekstutvalget i Norges Døveforbund.

Sammendrag

Hvorfor gråter barnet? Er hun sulten? Har hun vondt i magen? Foreldre kan få svar på disse spørsmålene ved å lære seg «småbarnstegn»! Og nå snakker vi ikke bare om døve foreldre, eller foreldre som har døve barn. Vi snakker om alle foreldre til småbarn.

Foreldre skal lære å prate med barnet med tegn og tale, før barnet utvikler talespråk. Barn utvikler vanligvis sine første ord etter at de har passert ett års alderen. Da har foreldre som bruker tegn allerede kommunisert med sitt barn fra 6 måneders alderen og det er vanlig at barnet kan bruke ca 20 begreper før barnet er ett år.

Det er utviklet en bok med 99 ord illustrert på tegn tilpasset for enkel kommunikasjon mellom foreldre og barn i alder 0 – 2 år.

Vi fikk, ved hjelp av 2 barnehager i Bergen, laget en liste over ord som er mest vanlig å bruke i kommunikasjon med småbarn.

Oppvekstutvalget i Norges Døveforbund gikk igjennom listen og foretok de nødvendige endringene. Blant annet ønsket man å ha enda større fokus på de minste barna (de som ikke har begynt i barnehagen)

Prosjektet engasjerte en grafisk designer som også har kunnskap om tegnspråk til å lage 99 tegninger som illustrerte de enkelte tegnene.

Vi har valgt å ikke fotografere tegnene, men tegne dem, fordi vi mener det vil gi bedre fremstilling av tegnenes utførelse. Dessuten vil et slikt grep gi en helhetlig profil på boka

Prosjektet har fullført målsetningen å utvikle en bok med tegnede illustrasjoner av 99 tegn som er mest vanlig i bruk for småbarn

Boken vil bli lagt ut for salg gjennom ulike salgskanaler, hvor www.deafnet.no blir det viktigste kanalen. Inntektene fra boken vil blant annet bli brukt til å trykke opp nye opplag av boken.

Innholdsfortegnelse

Forord

Sammendrag

Kap 1 Bakgrunn for prosjektet	Side 3
Kap 2 Prosjektgjennomføring	Side 3 - 4
Kap 3 Resultater	Side 4
Kap 4 Konklusjon og videre planer	Side 4

Oslo den 15. februar 2010

Norges Døveforbund

Kapittel 1 **Bakgrunn for prosjektet**

Hvorfor gråter barnet? Er hun sulten? Har hun vondt i magen? Foreldre kan få svar på disse spørsmålene ved å lære seg «småbarnstegn»! Og nå snakker vi ikke bare om døve foreldre, eller foreldre som har døve barn. Vi snakker om alle foreldre til småbarn.

Foreldre skal lære å prate med barnet med tegn og tale, før barnet utvikler talespråk. Barn utvikler vanligvis sine første ord etter at de har passert ett års alderen. Da har foreldre som bruker tegn allerede kommunisert med sitt barn fra 6 måneders alderen og det er vanlig at barnet kan bruke ca 20 begreper før barnet er ett år.

De vanligste tegnene i ett års alderen som barnet forstår og selv kan bruke er ofte: mamma, pappa, deilig, melk, spise, drikke, mat, leke, vondt, ut på tur, bil, bade, sove, navn på søsken, bestemor, bestefar, hund, katt, ku osv.

Opptil 1,5 års alderen vil barnet utvikle stadig flere tegn, parallelt utvikles talespråket.

Nærmer en seg 2 års alderen har talespråket overtatt – og så bestemmer foreldrene om de vil fortsette også med tegnspråk, flerspråklighet er alltid en fordel. Den første kommunikasjonen med tegn vil uansett styrke den talespråklige utviklingen.

Opplegget vil kunne brukes i et lengre perspektiv av barn med andre funksjonshemninger, for eksempel barn med Downs syndrom, hjerneskader og andre. Vi mener det er flott om andre grupper enn døve kan bruke elementer av den rikdommen som finnes i norsk tegnspråk.

«Småbarnstegn» vil være med på å bygge positive holdninger til tegnspråk i storsamfunnet, og det trengs. Hvor ofte brukes ordet døv i positiv betydning i media? God voksne bruker gjerne uttrykket «han var både døv og blind» når en skikkelig dumming skal beskrives. Mens ungdommene ynder å bruke uttrykket «døv» om alt som dårlig og teit. En «døv» låt, en «døv» film osv. Det er ikke kjekt for et døvt barn å vokse opp med en slik begrepsbruk. Gjennom «småbarnstegn» kan vi snu bruk av tegn og døve til noe positivt!

Det er utviklet småbarnstegn i USA (babysigns) som har fått stor utbredelse hos hørende foreldre med hørende barn. Erfaringene som er gjort er at ved at foreldre som bruker enkle tegn til småbarn bidrar til å fremme småbarnas språkutvikling.

Kapittel 2 **Prosjektgjennomføring**

Prosjektet var delt opp i to faser. Første fase var å finne de 99 mest naturlige / mest brukte tegn for barn i alder 0 – 2 år. Det ble gjennomført en dags workshop med ansatte i Nubben barnehage for hørende barn (som aldri har brukt tegn), samt samtaler med bestyrer i Pinnelien barnehage for hørselshemmede barn, begge i Bergen.

Prosjektlederen summerte og laget en liste over de tegnene som skulle brukes.

Listen ble sendt til oppvekstutvalget i Norges Døveforbund til vurdering.

I oppvekstutvalget sitter det lærerutdannede personer med kompetanse innen pedagogikk, språkvitere med kompetanse innen norsk tegnspråk samt personer med godt kjennskap til amerikanske babysign (i USA er babysign stort, og det finnes flere bøker om emnet). En del av disse bøkene er trukket med i arbeidet rundt utviklingen av vår bok, samt tett dialog med en dansk utgiver av tilsvarende opplegg på dansk tegnspråk.

Det ble foretatt noen endringer i den opprinnelige listen på 99 tegn, fordi man ønsket tegn som i enda større grad hadde de aller minste barna i fokus (de som ennå ikke har begynt i barnehage). For eksempel ble det lagt inn flere "nære" tegn som "nam-nam" og "au-au".

Man diskuterte også hvilke type tegn noen av ordene skulle ha fordi det er ulike dialekter innen tegnspråket i Norge. Man ønsket å bruke de tegnene til de enkelte ordene som er mest utbredt i Norge.

Neste fase var å engasjere en tegner (Gudrun Haave, grafisk designer med lang erfaring, samt student ved tolkeutdanningen i Trondheim) som laget 99 illustrasjoner til hvert enkelt tegn. Vi hadde en periode hvor vi fikk tilsendt illustrasjoner til gjennomlesning og korrektur.

Parallelt med dette inngikk vi en avtale med Designtrykkeriet (Bergen) for trykking av 1000 eksemplarer av boken. Samtidig arbeidet vi med tekst til hvert av tegnene.

Kapittel 3 **Resultater**

Prosjektets mål med å utvikle boken ble gjort i henhold til prosjektbeskrivelsen.

Prosjektet ble noe dyrere enn planlagt, da tegneren måtte bruke mer tid enn det vi hadde forutsatt. Underskuddet som prosjektet har gitt er i sin helhet finansiert med midler fra Norges Døveforbund.

Vi har valgt å ikke fotografere tegnene, men tegne dem, fordi vi mener det vil gi bedre fremstilling av tegnenes utførelse. Dessuten vil et slikt grep gi en helhetlig profil på boka. Vi har lært av dette at det slett ikke er så lett å fremstille tegnspråk på papiret som vi tenkte, det er utfordringer knyttet til bevegelse og ansiktsuttrykk. Men dette tror og håper vi at vi har løst på en god måte.

Vi mener boka har overføringsverdi på minst tre:

- a) Dette er en bok som vi håper virker holdningsskapende for befolkningen fordi tegnspråk faktisk har en fordel fremfor talespråk i den aller første fasen av livet
- b) Tegnspråk kan her gis til alle barn fordi man kommuniserer lettere med bevegelser enn med lyder i denne livsperioden
- c) Barn med for eksempel Downs syndrom vil ha glede og nytte av boka utover den første babyperioden

Kapittel 4 **Konklusjon og videre planer**

Med utgangspunktet i at vi har behov for at tegnspråk og døves kultur skal bli bedre kjent i det norske samfunnet, samt at våre erfaringer tilsier at bruk av tegn til småbarn (hørende og hørselshemmede) kan bidra til å styrke barnas språk i deres første levealder (og ikke hemmer talespråket som en god del tror!) har vi fått en bok som kan bidra til å bedre samfunnets forståelse for tegnspråket vårt.

Boken vil bli markedsført via Døves tidsskrift, Din Hørsel og på vår hjemmeside (www.deafnet.no). Videre vil vi forsøke en mer aktiv kampanje mot større blader/aviser, for eksempel annonse i Aftenposten og magasinet "Foreldre og barn". Dessuten skal vi spørre om vi kan få selge boka via Statped hørsel, som har en omfattende liste over tegnspråklitteratur som kan bestilles over nettet (<http://www.mamut.net/moller>)

I tillegg vil vi sende skriv til andre relevante funksjonshemmedes organisasjoner om boken.

Inntektene vi får for salget av bøkene vil bli brukt til trykking av nye opplag, samt som tilskudd til NDFs drift.

Vi takker for at Helse og Rehabilitering trodde på dette prosjektet og ga midler til gjennomføringen.